

Kochani! Ostatnio omawialiśmy na lekcjach „Redutę Ordona” Adama Mickiewicza. Pamiętajcie kim był bohater tego utworu i z czego zasłynął? Jeśli myślicie, że wielkimi bohaterami mogą być tylko mężczyźni, to dzisiejsza lekcja was zaskoczy. Omówimy na niej kolejny utwór Mickiewicza pt. „Śmierć pułkownika”.

Temat: Kim była Emilia Plater – bohaterka utworu Adama Mickiewicza pt. „Śmierć pułkownika”.

Przypomnij sobie, co wiesz o powstaniu listopadowym. W którym roku wybuchło? Jednym z bohaterów tego powstania był Ordon. Mało kto wie, że w powstaniu listopadowym brały udział także kobiety. Jedną z nich była Emilia Plater.

Emilia Plater urodziła się w 1806 roku na Litwie. Pochodziła ze szlacheckiej rodziny. Już od dziecka umiała posługiwać się bronią, jeździć konno i polować. Gdy dowiedziała się o wybuchu powstania listopadowego (1830 rok) obcięła włosy, kazała sobie uszyć męski strój i wyruszyła walczyć. Uformowała oddział składający się z kilkuset partyzantów. Początkowo odnosili oni sukcesy, ale niestety powstanie wkrótce upadło. Wyczerpana trudami walki zmarła w grudniu 1831 roku.

W wierszu „Śmierć pułkownika” Adam Mickiewicz opisał ostatnie chwile życia Emilii Plater.

Oblicz ile lat miała Emilia, gdy zmarła. Była więc dorosłą, ale jeszcze młodą kobietą. Przyjrzyj się wizerunkom Emilii. Na drugim ubrana jest ona w męski strój. Trzy kolejne obrazy przedstawiają Emilię podczas walki lub na czele swojego oddziału. Spróbuj ją odnaleźć. Czy na tych obrazach oprócz Emilii widzisz jakieś inne kobiety? Na tym właśnie polegała jej wyjątkowość: kobieta dowodziła oddziałem żołnierzy! Nawet dzisiaj taka sytuacja by nas dziwiła, a co dopiero

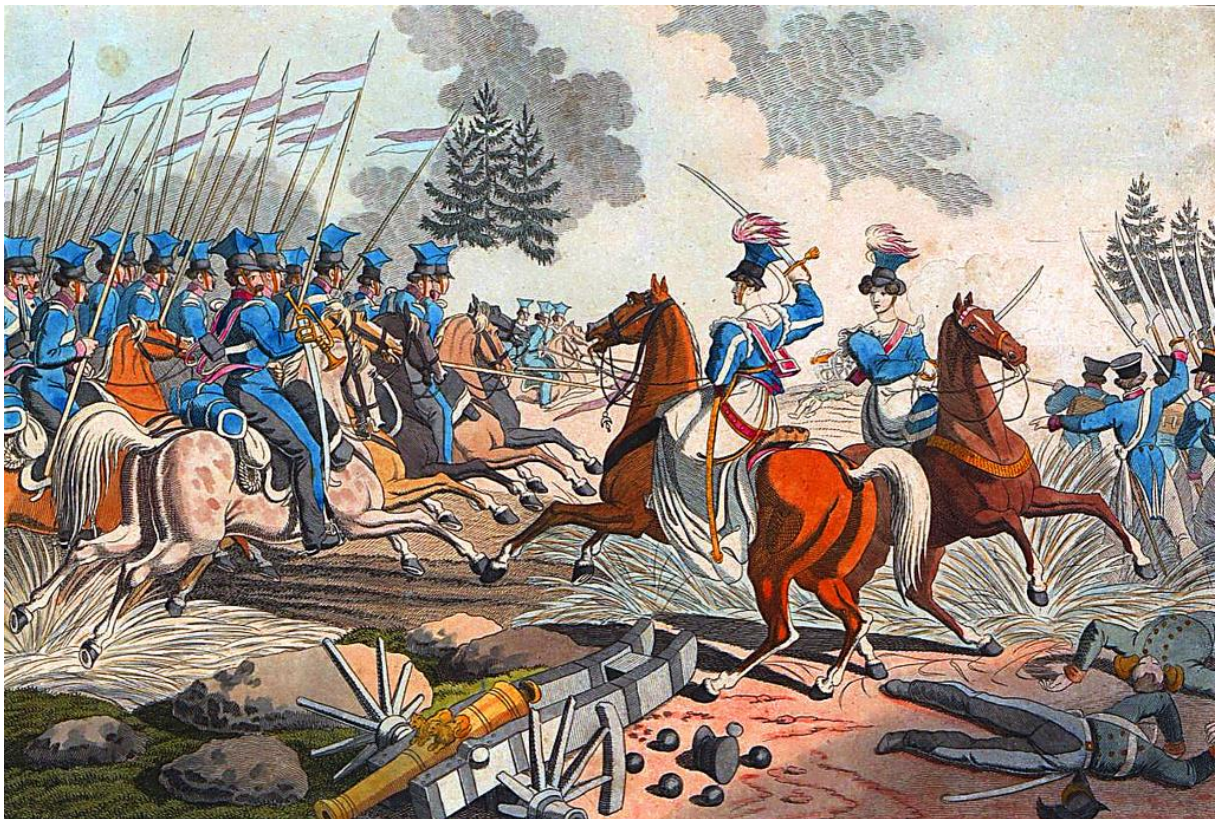
200 lat temu! Nic więc dziwnego, że postać Emilii Plater zrobiła na Adamie Mickiewiczu tak duże wrażenie, że postanowił napisać o niej wiersz.

Wojciech Kossak *Emilia Plater w potyczce pod Szawłami*

Jan Rosen *Emilia Plater na czele kosynierów*

Jerzy Benedykt Wunder *Emilia Plater w powstaniu listopadowym*

Temat: Jak odchodzą bohaterowie? Poetycki opis śmierci Emilii Plater.

**Wysłuchaj uważnie na You Tube wiersza „Śmierć pułkownika”.
Następnie przeczytaj go po cichu. Oczywiście NIE PRZEPISUJ go do zeszytu!**

Adam Mickiewicz

Śmierć pułkownika

W głuchej puszczy, przed chatką leśnika,

Rota strzelców stanęła zielona,

A u wrót stoi straż Pułkownika:

Tam w izdebce Pułkownik ich kona.

Z wiosek zbiegły się tłumy wieśniacze.

Wódz to był wielkiej mocy i sławy,

Kiedy po nim lud prosty tak płacze

I o zdrowie tak pyta ciekawy.

Kazał konia Pułkownik **kulbaczyć**,

Konia w każdej sławnego potrzebie;

Chce go jeszcze przed śmiercią obaczyć,

Kazał przywieść do izby, do siebie.

Kazał przynieść swój mundur strzelecki,

Swoją **kordelas** i pas, i ładunki;

Stary żołnierz, on chce, jak **Czarniecki**,

Umierając swe żegnać **rynsztunki**.

A gdy konia już z izby wywiedli,
Potem do niej wszedł ksiądz z Panem Bogiem;
I żołnierze od żalu pobledli,
A lud modlił się klęcząc przed progiem.
Nawet starzy Kościuszki żołnierze,
Tyle krwi swej i cudzej wylali,
Łzy ni jednej – a teraz płakali,
I mówili z księżami pacierze.

Z rannym świtem dzwoniło w kaplicy;
Już przed chatą nie było żołnierza,
Bo już **Moskał** był w tej okolicy.
Przyszedł lud widzieć zwłoki rycerza.
Na pastuszym tapczanie on leży –
W ręku krzyż, w głowach siodło i **burka**,
A u boku kordelas, **dwururka**.

Lecz ten wódz, choć w żołnierskiej odzieży,
Jakie piękne dziewicze ma **lica**?
Jaka pierś! – Ach, to była dziewica,
To Litwinka, dziewica-bohater,
Wódz Powstańców: Emilia Plater!

Teraz spróbuj odpowiedzieć sobie („w głowie”) na poniższe pytania, a następnie zapisz w zeszycie notatkę.

Z ilu zwrotek składa się wiersz?

Z ilu wersów (linijek) składa się każda zwrotka?

Kiedy pojawia się w wierszu imię i nazwisko bohaterki?

Wymień elementy wojskowego wyposażenia, które bohaterka chciała, aby przyniesiono jej przed śmiercią.

Wyszukaj w wierszu określenia, jakimi nazwano tytułową bohaterkę.

Wiersz pt. „Śmierć pułkownika” opisuje ostatnie chwile życia Emilii Plater. Podmiot liryczny przedstawia tę sytuację w sposób bardzo podniosły. Oto przed chatką leśnika gromadzi się oddział strzelców i przybiegają wieśniacy, by pożegnać kochanego wodza. Umierający każe przyprowadzić swojego konia, przynieść sobie mundur i broń. Podmiot liryczny nazywa bohatera starym żołnierzem, który chce tak jak hetman Stefan Czarniecki odchodzić w pełnym rynsztunku. Potem do izby przybywa ksiądz z komunią, a prosty lud modli się i płacze. Pułkownik umiera jak dobry żołnierz i chrześcijanin. Rankiem, następnego dnia słychać bicie dzwonów: to znak, że Moskale (wrogowie) są w pobliżu. Żołnierze wyruszają do walki, a wieśniacy przychodzą, by pożegnać zmarłego. W ręku trzyma on krzyż, pod głową ma siodło, u boku broń. W ostatniej zwrotce podmiot liryczny odkrywa, że ów rycerz to nie mężczyzna, a kobieta w męskim przebraniu - wódz powstańców - Emilia Plater.

W tekście pojawiają się epitety (*stary żołnierz*) i porównania (*on chce jak Czarniecki*), które wystawiają czyny i postawę bohaterki. Emocje i zaskoczenie podmiotu lirycznego w ostatniej zwrotce wyrażają wykrzyknienia.

Ćwiczenie 1. Jak myślisz, jakimi cechami musiała odznaczać się bohaterka wiersza? Dlaczego ludzie płakali, gdy umierała? Odpowiedź zapisz w zeszycie.